

2022-02-28

Referens
Britta Ahlgren

Förslag till skötselplan för Mälarskogens naturreservat

En bilaga: Skötselkarta

Innehåll

	Inledning	2
1.	Beskrivning av naturreservatet	2
	Översikt	2
	Läge och avgränsning	2
	Värdetrakter	2
	Faktaruta	3
	Naturförhållanden	4
	Geologi och topografi	4
	Skogsmarken	4
	Flora och fauna	5
	Kulturvärden i och invid reservatet och tidigare markanvändning	8
2.	Plan för reservatets skötsel	9
	Fri utveckling och skötsel för att bevara och utveckla reservatets värden	9
	Riktlinjer för skötsel av kulturmiljöer och fornlämningar	10
	Skötselområden	10
	För samtliga skötselområden gäller: ...	10
	Skötselområdena är:	11
	A.1. Fri utveckling blandskog och barrdominerad skog	11
	A.2. Fri utveckling vattenområde med öppen sandig botten	12
	B. Skötsel blandskog och barrdominerad skog	13
	C. Skötsel lövdominerad skog	14
	D. Skötsel ängs- och gräsmark	15

Inledning

Denna skötselplan har utarbetats av Botkyrka kommun för bildandet av Mälarskogens naturreservat.

Planen är indelad i en beskrivning av området och en plan för reservatets skötsel. Skötselplanen, som är en bilaga till reservatsbeslutsdokumentet, fastställs samtidigt som reservatet bildas. Naturreservatets syfte, reservatsföreskrifter samt grunden för reservatet återfinns i reservatets beslutsdokument.

1. Beskrivning av naturreservatet

Översikt

Reservatet omfattar cirka 70 hektar och utgörs till större delen av äldre olikåldrig och flerskiktad lövdominerad skog, med inslag av barrdominerade partier. På sydsidan finns det största inslaget av ädellöv, i väster främst ek i öster mer ask och lönn. Cirka 5 hektar är ett vassfritt vattenområde där bland annat vattenväxten småsvalting lever.

Läge och avgränsning

Reservatet ligger mellan Mäljarstranden och bostadsområdena Norsborg, Hallunda och Slagsta, och sträcker sig från Norsborgsparken, norr om Norsborgs vattenverk, i väster och till Slagsta marina i öster. Slagstabadets landområde ingår inte i naturreservatet, men området öster därom, vars norra del kallas Korpberget, liksom vattenområdet utanför badplatsen och nedanför Korpberget omfattas av reservatet.

Värdeetrakter

Reservatet ingår i:

1. Av Länsstyrelsen utpekade **värdeområden för särskilt skyddsvärda träd**
2. Länsstyrelsens identifierade spridningslänk inom den prioriterade ekvärdeetrakten nr 3. Södertälje-Gröndal i **Särskilt skyddsvärda ekar och ekmiljöer - Naturvårdsstrategi för Stockholms län** (Rapport 2020:18)
3. Värdeetrakt nr 9. – Mälaren - i **Strategi för formellt skydd av skog i Stockholms län**, framtagen av Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen (rapport 2007:2)

2022-02-28

Faktaruta

Objektnamn	Mälarskogen
Objektnummer - DOS-id	1128412
NVR-id	2056266
Skyddsform	Naturresevat
Län	Stockholms län
Kommun	Botkyrka kommun
Markslag (hektar): Skogsmark Sötvatten Övrig mark Totalt	Ca 63,5 ha Ca 5 ha (del av Mälaren) <u>Ca 1,5 ha</u> Ca 70 ha
Prioriterade bevarandevärden: Naturtyper Strukturer Arter Friluftsliv Kulturvärden	<ul style="list-style-type: none"> • Äldre barr-, bland- och lövskog med inslag av ädellöv. strandskog längs med den norra gränsen av reservatet som följer Mälärstranden (ca 3,5 km), samt vegetationsfattig mjuk sjöbotten • Död ved, gamla grova träd, skuggade branter, blockmark • Ullticka (NT), tallticka (NT), dofttaggsvamp (NT), vedtrappmossa (NT) och knärot (VU), samt spillkråka (NT), gröngöling (LC) och mindre hackspett (NT) och slutligen småsvalting (NT) ansvarsart för Östersjön och Mälaren. • Promenadvägar och stigar, bland annat Mälärpromenaden och Kulturspåren, utsiktspunkter, möjligheter till skogsutflykter, jogging, svamp- och bärplockning • Rester av Slagsta tegelbruk från 1600- till början av 1900-talet, fornlämningar från brons- och järnåldern samt luftvärnsbatteri från andra världskriget, nära till Norsborgsparken med gravfält från järnåldern

Naturförhållanden

Geologi och topografi

Naturreseptet består av ett band av ett tiotal mer eller mindre långsträckta höjder av urberg som nertill är inbäddade i morän. Höjderna sträcker sig från Mälarstranden upp mot ca 30 – 60 m.ö.h., de högsta ligger i väster. Den västligaste bergryggen kallas för Norrskog, den norr om Hallunda gård benämns Kvarnberget och den som ligger längst österut mellan Slagstabadet och Slagsta Marina/Slagsta Strand bär namnet Korpberget. De små dalar som ligger mellan dem är från området nordost om Hallunda gård och österut fyllda av mer fin-korniga lera-silt lager. Även området söder om Korpberget är täckt av lera-silt.

Skogsmarken

Norrslutningen mot Mälaren är i väst täckt av blandskog som i vissa delar övergår i grandominerad skog. Längre österut ökar dominansen av löv. Det samma gäller sydsidan där också ädellövsinslaget är större. På höjderna dominerar barrträden och högst upp övergår blandskogen ofta i hållmarkstallskog.

Särskilt på sydsidan finns inslag av ädellöv, främst ek och lönn, men även områden med bok och lite avenbok finns som härrör från de tidigare herrgårdsparkerna vid Norsborg och Hallunda. I den södra delen av området öster om Slagstabadet har lövskogen ett relativt stort inslag av ask, med en stor föryngning i undervegetationen. Fågelbär, vissa mycket grova, förekommer här och där i hela reservatsområdet och visst inslag av alm.

Skogsstyrelsen har tidigare avgränsat fem nyckelbiotoper och fyra naturvärdesobjekt. Nyckelbiotoperna är klassade som bergbrant, barrskog och hållmarks-skog. De omfattar blandskog eller barrdominerad skog. Naturvärdesobjekten består av brant, bäckmiljö och på båda sidor om Slagstabadet lövskogslund / hagmarksskog.

Kommunen har tillgång till Steg 1 biotopdatabas enligt BIOTOP Stockholm-metodiken. Biotopindelningen är utförd med hjälp av fjärranalysmetoder. Utifrån den är den ungefärliga fördelningen på olika skogsbiotoper följande:

Talldominerad	ca 10 %	6,35 ha
Grandominerad	ca 4 %	2,54 ha
Barrdominerad	ca 13 %	8,25 ha
Blandskog	ca 40 %	25,40 ha
Triviallöv	ca 12 %	7,62 ha
Ädellövdominerad	ca 12 %	7,62 ha
Löv med ädellövsinslag	ca 9 %	5,72 ha

Flora och fauna

Området gynnas av närheten till Mälaren där luftfuktigheten är förhållandevis hög särskilt i den norra delen med mer eller mindre höga sluttningar och branter. Hög luftfuktighet är mycket gynnsamt för kryptogamfloran, vilket medför att området får en rik förekomst av mossor, lavar och svampar. Det gynnar också de insektsarter som är knutna till dem. I granskogen bland mossorna förekommer också den rödlistade orkidén knärot.

Fågellivet är rikt, med fåglar knutna såväl till skogen, kulturlandskapet som till strand och vatten. Fyra hackspettsarter förekommer i området, spillkråka, grön göling, samt större och mindre hackspett. De gynnas av de grova gamla träden och den relativt goda förekomsten av död ved. Det gör även vedlevande insekter och vedsvampar. Området utgör också en refug för mindre och större däggdjur.

I de trädbevuxna områdena längs med Mälarens strand finns viktiga biotoper för fladdermöss, den enda flygande däggdjursgruppen. Alla i Sverige förekommande fladdermusarterna är skyddade enligt Artskyddsdirektivets § 4. Längs med Mälarens strand ligger ett band av så kallade ”hot spots” för fladdermöss, det vill säga att det finns bra tillgång till viktiga livsmiljöer för fladdermöss. Exempel på miljöer som är gynnsamma för fladdermöss är sjönära lövskogsområden med inslag av granskog, sumpskog, grova hålträd, tätare buskvegetation samt byggnader och stenkonstruktioner. Vattennära miljöer gynnar insektsförekomsten och byggnader, gärna äldre, kan vara lämpliga boplatser och ett komplement till de grova hålträden. Vissa arter av fladdermöss är känsliga för belysning.

2022-02-28

Tio arter av fladdermöss har konstaterats i Hallundaområdet. Enligt 2020 års rödlista (ArtDatabanken, SLU) är tre av arterna rödlistade. Flera arter hade kolonier, det vill säga, nyttjade området som ett reproduktionsområde. Observationerna av fladdermöss i området är dock inte registrerade i Artportalen (ArtDatabanken, SLU), men de anges i en tabell här nedan.

Fladdermusarter observerade vid Hallunda enligt Artskyddsutredning för fladdermöss utförd av Calluna 2019

Artnamn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori
Fransfladdermus	<i>Myotis nattereri</i>	NT
Mustaschfladdermus	<i>Myotis mustacinus</i>	
Taigafladdermus	<i>Myotis brandtii</i>	
Nordfladdermus	<i>Eptesicus nilssonii</i>	NT
Större brunfladdermus	<i>Nyctalus noctula</i>	
Trollpipistrell	<i>Pipistrellus nathusii</i>	
Gråskimlig fladdermus	<i>Vespertilio murinus</i>	
Brunlångöra	<i>Plecotus auritus</i>	NT
Dvärgpipistrell	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	
Vattenfladdermus	<i>Myotis duabentonii</i>	

De signalarter och rödlistade arter i området som har observerats och registrerats i Artportalen (ArtDatabanken, SLU) anges i tabellen nedan.

Artnamn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori / Signalart
Kärlväxter		
Knärot	<i>Goodyerna repens</i>	VU
Småsvalling	<i>Alisma wahlenbergii</i>	NT
Svart Trolldruva	<i>Actaea spicata</i>	Signalart
Mossor		
Grön Sköldmossa	<i>Buxbaumia viridis</i>	Signalart
Vedtrappmossa	<i>Crossocalyx hellerianus</i>	NT
Västlig hakmossa	<i>Rhytidiadelphus loreus</i>	Signalart
Svampar		
Barkticka	<i>Rigidoporus corticola s.str</i>	Signalart
Dofttaggsvamp	<i>Hydnellum suaveolens</i>	NT
Granticka	<i>Porodaedalea chrysoloma</i>	NT
Hasselticka	<i>Dichomitus campestris</i>	Signalart
Ullticka	<i>Phellinidium ferrugineofuscum</i>	NT
Tallticka	<i>Porodaedalea pini</i>	NT

2022-02-28

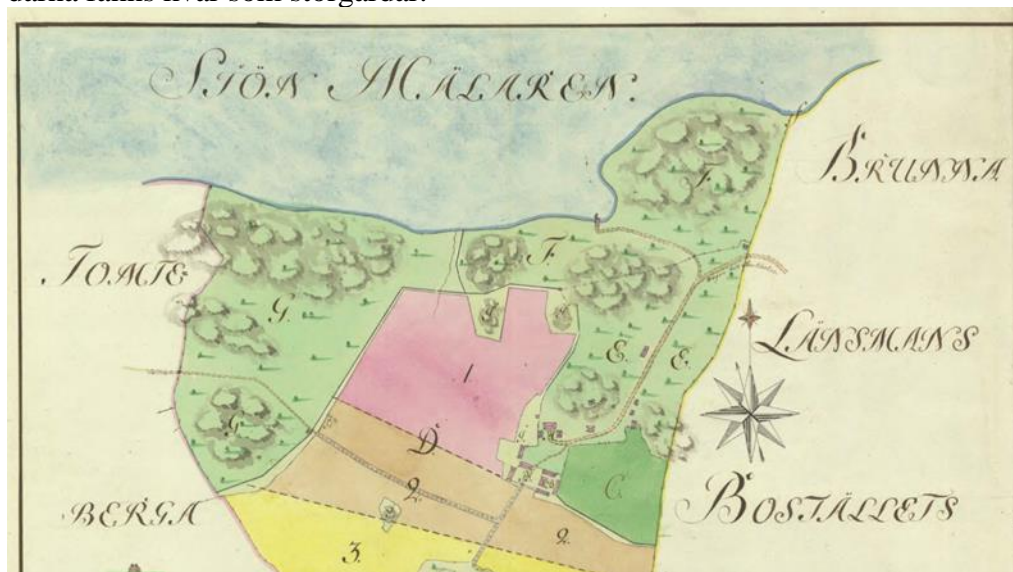
Fåglar		
Björktrast	<i>Turdis pilaris</i>	NT
Drillsnäppa	<i>Actitis hypoleucos</i>	NT
Duvhök	<i>Accipiter gentilis</i>	NT
Entita	<i>Poecile palustris</i>	NT
Fiskmåså	<i>Larcus canus</i>	NT
Fjällvråk	<i>Buteo lagopus</i>	NT
Gråtrut	<i>Larus argentatus</i>	VU
Grönfink	<i>Chloris chloris</i>	EN
Grönsångare	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	NT
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	NT
Havstrut	<i>Larus marinus</i>	VU
Havsörn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	NT
Hussvala	<i>Delichon urbicum</i>	VU
Kråka	<i>Corvus corone</i>	NT
Mindre hackspett	<i>Dryobates minor</i>	NT
Rödvingetrast	<i>Turdus iliacus</i>	NT
Skrattmåså	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	NT
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT
Stare	<i>Stumus vulgaris</i>	VU
Stjärtand	<i>Anas acuta</i>	VU
Strandskata	<i>Haematopus ostralegus</i>	NT
Svartvit flugsnappare	<i>Ficedula hypoleuca</i>	NT
Talltita	<i>Poecile montanus</i>	NT
Tofsvipa	<i>Vanellus vanellus</i>	VU
Tornseglare	<i>Apus apus</i>	EN
Ärtsångare	<i>Curruca curruca</i>	NT
Östersjötrut	<i>Larus fuscus fuscus</i>	VU
Reptiler		
Hasselsnok	<i>Coronella austriaca</i>	VU
Insekter		
Granbarkgnagare	<i>Microbregma emarginatum</i>	Signalart
Myskbock	<i>Aromia moschata</i>	Signalart

Hotklasser förklaring: Kunskapsbrist (DD) Nationellt utdöd (RE) Akut **hotad** (CR) Starkt **hotad** (EN) Sårbar (VU) Nära **hotad** (NT)

Kulturvärden i och invid reservatet och tidigare markanvändning

Delar av området har nyttjats av människor sedan bronsåldern och området är rikt på fornlämningar från bronsålder och äldre järnålder. Mest kända bronsåldersmiljön är det stora röset i närheten av Hallunda gård, alldeles söder om reservatsgränsen. Norr om den, till stor del innanför reservatsgränsen, finns även en unik bronsåldersboplats med terrasser och skärvstenshögar (L2017:2770 Grav- och boplatsområde Fornlämning RAÄ-nummer: Botkyrka 69:1). I nära anslutning till denna plats fann man även en bronsgjutarplats, som dock inte ingår i det nuvarande reservatsförslaget.

Under 1500-1600-talen bildades säterier som en belöning till adeln. Reservatsområdet hörde till Norsborg (tidigare Hundhamra/Hunhamra/Hunhammar), Hallunda och Slagsta säterier. Skattefriheten upphörde på 1800-talet, men gårdarna fanns kvar som storgårdar.

Figur 1. Ägomätningsskarta från 1802 över Hallunda gård visar att denna del av reservatsområdet då var till större delen trädbevuxen.

På grund av den kuperade topografin har större delen av reservatsområdet sannolikt varit trädbevuxen utmärkt under större delen av tiden sedan landhöjningen. Ett område öster om dagens Nedre Hallunda, och fram till Slagstabad, har dock på kartor från 1700-talet har angivits som äng/hage, vilket troligen innebar en öppnare slätteräng för vinterfoder som efterbetades. Vid Slagstabadet och fram till Slagsta strand/Slagsta Marina finns lämningarna från tegelbruket

som var verksamt från 1600-talet och fram till början av 1900-talet, som till stor del ingår i reservatsförslaget. (Se Bilaga 1 till beslutsdokumentet, Reservatskarta med fornlämningar angivna.)

Torpet Lugnet var ett dagsverkstorp under Hallunda gård. Det står fortfarande kvar tack vare ideella krafter, drygt 500 meter väster om Hallunda gård, alldeles invid reservatsgränsen. Torpet syns inte på kartan från 1802. Troligen är det byggt en kort tid efteråt, under början av 1800-talet. En del av torpets tomt (ca 650 m²), men inte själva torpbyggnaden, ligger inom naturreservatet. På tomtområdet inom reservatet står ytterligare en byggnad samt ett växthus. Torpet ägs av Botkyrka kommun, men förvaltas sedan 1977 av Föreningen Torpet Lugnet.

2. Plan för reservatets skötsel

Fri utveckling och skötsel för att bevara och utveckla reservatets värden

Områdets komplexitet och dess storstadsnära läge ställer höga krav på att både bevara naturen och att göra den tillgänglig för människor. Därför har en zonering gjorts i skötselplanen för att ta vara på förekomsten av de högsta natur-, kultur- och friluftsvärdena. För varje område har en optimal handlingsstrategi valts för att förvalta dessa värden så att de utvecklas på bästa sätt. Fri utveckling kommer att råda på en stor del av markerna medan andra delar kommer att vårdas för att stärka deras värden. Skogsbruk med ekonomiskt syfte kommer inte att bedrivas inom någon del av naturreservatet. Endast naturvårdande åtgärder och åtgärder som även gynnar skogens kultur- och sociala värden kan förekomma inom skötselområdena. Vid förekomst av främmande invasiva arter ska dessa bekämpas enligt kommunens strategi och plan för dessa. Reservatsföreskrifterna förbjuder användningen av kemiska bekämpningsmedel (dispens kan beviljas endast om särskilda skäl finns).

Särskild hänsyn med anledning av Östra Mälarens vattenskyddsområde

Naturreservatet och omgivande land- och vattenområde ligger inom Östra Mälarens vattenskyddsområde. Vattenskyddsområdets syfte är att skydda källan till det dricksvatten som Norsborgs Vattenverk producerar, det vill säga vattnet från Mälaren och Bornsjön. Inom vattenskyddsområdet gäller särskilda skyddsföreskrifter. Vid användning av arbetsmaskiner inom naturreservatet ska dessa vara utrustade med absorptionsmedel, eller absorptionsmedel finnas tillgängligt, så att petroleumprodukter vid spill snabbt ska kunna omhändertas.

Detta för att förhindra att förorening av grund- och ytvatten inom vattenskyddsområdet. I händelse av större läckage av petroleumprodukter ska kommunens miljökontor, den lokala räddningstjänsten och VA-huvudmannen samt Länsstyrelsen omedelbart kontaktas.

Riktlinjer för skötsel av kulturmiljöer och fornlämningar

Platser där fornlämningarna och kulturmiljöer finns kan behöva en särskilt anpassad skötsel både för att undvika skador på dem och för att synliggöra dem för besökare. Fornlämningarna inom reservatet ska skötas enligt Kulturmiljölagens föreskrifter för fornlämningar 2 Kap 6 §. Miljöerna behöver till större delen hållas öppna. Samtidigt kan det vara lämpligt med en krontäckning över platsen för att undvika kraftiga slyuppslag. Det är i princip olämpligt att träd växer på fornlämningar eftersom rötterna kan skada dem. På vissa ställen har stora träd redan vuxit upp på fornlämningen. Det kan då vara bättre att de står kvar. I öppnare miljöer, och där förutsättningar finns, är skötsel som bidrar till att förbättra förutsättningarna för slättergynnade blomväxter och gräs önskvärd.

Områdets fornminnen framgår av reservatskartan och funktionsindelingskartan. Inför skötselåtgärder behöver mer detaljerade kartor tas fram.

Skötselområden

Reservatet är indelat i fyra skötselområden: A, B, C och D (Se bilagd Skötselkarta). Indelningen bygger på förekomster av naturtyper och behov av skötsel för att behålla och utveckla reservatets bevarandevärden. Vid skötsel av reservatets kulturvärden ska hänsyn tas även till naturvärdena och vice versa. Vid skötsel av reservatets friluftsvärden ska hänsyn tas till natur- och kulturvärden.

För samtliga skötselområden gäller:

Åtgärder längs prioriterade stigar, gång- och cykelvägar samt anläggningar för friluftslivet

- Avverkning av enstaka träd eller mindre grupper av träd för att bevara eller förbättra de finaste utsiktsplatserna
- Åtgärder som behöver göras för att säkerställa framkomligheten och säkerheten längs stora stigar, gång- och cykelvägar samt kring anläggningar för friluftslivet
- Åtgärder som behöver göras för att undvika fara för befintlig bebyggelse inom eller i direkt anslutning till naturreservatet.

Skötselområdena är:

- A. Fri utveckling
 - 1. Blandskog och barrdominerad skog
 - 2. Vattenområde med öppen sandig, grusig, stenig botten
- B. Blandskog och barrdominerad skog
- C. Lövdominerad skog
- D. Ängs- och gräsmark

A.1. Fri utveckling - Blandskog och barrdominerad skog

Området omfattar till större delen blandskog och barrdominerad skog som redan idag har eller är på väg att få naturskogskaraktär. Följaktligen rör det sig oftast om äldre, ofta flerskiktad, skog. Den täcker stora delar av hållmarkerna, och branterna i reservatet.

Hållmarksskogen karaktäriseras av att här finns många gamla, senvuxna, ofta bredkroniga tallar, senvuxen rötskadad gran, och små sumpfickor med kärrartad vegetation. I sluttningarna finns äldre flerskiktad gran, med inslag av tall och lövträd. Särskilt i branterna finns gott om död ved i olika nedbrytningsstadium. De stenigaste, karga topparna samt de stenigaste branterna har fått vara orörda en längre tid och hyser en mycket intressant kryptogamflora.

Bevarandemål

- Målet är att bevara en gammal barrblandskog med sin naturliga variation av trädslag och strukturer. Den skogliga kontinuiteten ska bevaras. Lövskogsinslaget får gärna öka, och bör inte minska. Mängden död ved (lågor och torrakor) bör om möjligt öka.
- Rödlisterade arter som knärot (VU), vedtrappmossa (NT), dofttaggvamp (NT), granticka (NT), ullticka (NT) och tallticka (NT) samt signalarterna svart trolldruva, grön sköldmossa, västlig hakmossa, barkticka och hasselticka ska finnas kvar och ha en god bevarande status.

Värdeskapande åtgärder

Skogen ska lämnas för fri utveckling med undantag för enstaka punktinsatser för att stärka natur- och eller kulturvärden eller behålla områdets attraktivitet för människor.

Åtgärder längs prioriterade stigar, gång- och cykelvägar samt anläggningar för friluftslivet

- Avverkning av enstaka träd eller mindre grupper av träd för att bevara eller förbättra de finaste utsiktsplatserna
- Åtgärder som behöver göras för att säkerställa framkomligheten och säkerheten längs stora stigar, gång- och cykelvägar samt kring anläggningar för friluftslivet
- Åtgärder som behöver göras för att undvika fara för befintlig bebyggelse inom eller i direkt anslutning till naturreservatet.

A.2. Vattenområde med öppen sandig botten

Vattenområdet ligger utanför Slagstabadet och Korpberget (öster om badet). I området växer undervattensväxten småsvalting. Arten förekommer enbart i Östersjön och Mälaren. Det är därför en ansvarsart för Sverige och en prioriterad art i Artskyddsförordningen. Området är ett sandigt, grusigt och vassfritt strandområde i nära anslutning till rullstensåsen Uppsalaåsen.

I de här miljöerna trivs också många andra krävande vattenväxande kortskottsväxter, som braxengräs, slamkrypa och nålsäv. Den här typen av artrika, grunda vattenmiljöer är ovanliga, även ur ett europeiskt perspektiv. På lokalen har även fisken nissöga observerats. Nissöga finns med på art- och habitatdirektivets bilaga 2.

Den kommunala badplatsen Slagstabadet verkar inte ha en negativ påverkan på småsvaltningens förekomst. Men ska åtgärder vidtas i området eller om verksamheten vid badplatsen ökar ska avstämning ske med Länsstyrelsen som har tillsynen över Artskyddsförordningen.

För att bättre uppmärksamma främst småsvaltningens förekomst och den värdefulla vattenmiljön här har detta vattenområde inkluderats i reservatsområdet.

Bevarandemål

Området ska hållas fritt från anläggningar, igenväxning av vass, andra övervattens- och långskottsväxter och annan störning som missgynnar de skyddsvärda vattenlevande arterna

- vattenväxten småsvalting (NT)

- fisken nissöga

Dessa arter ska ges förutsättningar att reproducera sig och att ha en god bevarandestatus i området.

Värdeskapande åtgärder

I nuläget är inget behov av åtgärder konstaterat i vattenområdet.

I det fall övervattensväxter som vass, eller långskottsväxter som till exempel slingor och vattenpest skulle etablera sig i skötselområdet, kan behov av vegetationsröjning uppstå. Inför skötselåtgärder ska Länsstyrelsen kontaktas, som har tillsyn över Artskyddsförordningen.

B. Blandskog och barrdominerad skog

Större delen av detta skötselområde ligger i norrslutningen ner mot Mälaren. Här finns ett antal gamla riktiga grova tallar, äldre gran och också inslag av grova lövträd. Gamla grova träd hyser ofta en rik kryptogamflora och insektsfauna. De är även viktiga livsmiljöer för fladdermöss och fåglar. För att säkra de grova tallarnas och lövträdens livslängd behöver de ofta friställas från träd som växer upp i kronan och skuggar stammen. Deras yngre efterföljare behöver få utrymme att utveckla sina stammar och kronor. Därför finns behov av selektiv gallring i dessa områden för att säkra en framtida kontinuitet av gamla grova träd i detta område.

Bevarandemål

- Målet är att en gammal barrblandskog med sin naturliga variation av trädslag och strukturer ska fortsätta att utvecklas. Den skogliga kontinuiteten ska bevaras. Lövskogsinslaget får gärna öka, och bör inte minska. Mängden död ved (lågor och torrakor) bör om möjligt öka. Denna del av området ska fungera som habitat för skyddsvärda arter som förekommer i reservatet och som kan komma att spridas till det.

Värdeskapande åtgärder

Friställning av prioriterade grova tallar och lövträd samt deras yngre efterföljare.

C. Lövdominerad skog

Lövs skogen består av en blandning av björk, asp, och andra lövträdsarter med inslag av lönn, ek, bok, avenbok och ask. Gran och tall ingår i trädskiktet. Vissa delar har ett större inslag eller dominans av ädellövträd. Asken som är akut hotad (EN) enligt rödlistan 2020, på grund av askskottsjukan, har en god förekomst särskilt i den östra delen.

Lövs skogen är som naturtyp förhållandevis ljus och artrik, och utgör en ur friluftssynpunkt värdefull miljö. Den har vanligen en rikare flora av blommande växter i fältskiktet. Också insektsfaunan är ofta rik, bland annat av pollinerande insekter.

Det är viktigt att lövs skogen med sin öppna karaktär och specifika flora och funga (svampförekomst) bevaras, vilket innebär att vissa åtgärder kan behöva göras. Utvecklingsbara ädellövträd och gamla, grova aspar bör räddas från att kvävas av igenväxning så att de får behålla och bygga ut sina kronor. Selektiv gallring kan också behöva göras i områden med lämpliga efterföljare till ädellöv, asp och andra trädslag.

Bevarandemål

- Arealen lövs kog ska bevaras eller öka.
- Mängden död ved ska successivt öka.
- Minst 15 % av utvecklingsbara ekar i lövområden ska ha friställda kronor.
- Asken ska gynnas och ha en god bevarandestatus.

Värdeskapande åtgärder

- Naturvårdande och friluftsförfrämjande åtgärder, främst i syfte att minska inslaget av gran samt behålla öppenheten och lövdominansen.
- Ringbarkning, fällning eller annan åtgärd med syfte att öka mängden döende och död ved.
- Friställande av grova lövträd, särskilt ekar, för att förhindra att träden dör i förtid och framhäva deras skönhetsvärden.
- I lämpliga lägen friställning av yngre efterföljare av ädellöv och asp.
- Bete eller slåtter kan ske på lämpliga marker.

D. Ängs- och gräsmark

Några mindre områden är gräsmarker som till större delen är fria från träd. De har höga upplevelsevärden genom sin öppenhet. De bör förvaltas så att de hålls öppna från igenväxning och, om möjligt, florans av blommande och nektarproducerande växter gynnas, helst genom slåtter med skärande redskap och borttagande av slaget växtmaterial. Ett litet inslag av blommande och frukt-/bärproducerande buskar höjer deras värde. Blommande och bärande växter bidrar till att säkra en god livsmiljö för pollinerande insekter och för fåglar. Det höjer också rekreativsvärdet.

Bevarandemål

- De öppna gräsmarkerna ska fortsatt hållas fria från igenväxning av träd och buskar.
- Förekomst av blommande och nektarproducerande örter ska öka.

Värdeskapande åtgärder

- Regelbunden ängsslåtter eller gräsklippning. Slåtter innebär att marken slås med skärande redskap i slutet av sommaren, tidigast efter mitten av juli, och att det slagna växtmaterialet sedan tas bort.
- Vid behov tas igenväxningsvegetation bort, men enstaka bärande buskar och mindre träd bör lämnas.
- Där det är lämpligt kan skötseln också ske genom bete, helst av nötkreatur.

Friluftsliv och anordningar för besökare

Mål

Reservatet ska vara tillgängligt för allmänheten enligt allemansrättsliga principer, men med de begränsningar som följer av reservatsföreskrifterna.

Tillgänglighet

Området ligger mellan Mälarstranden och bostadsområdena Norsborg, Hallunda och Slagsta, och sträcker sig från Norsborgsparken i väster till Slagsta marina och Slagsta strand i öster. Slagstabadet ingår inte i naturreservatet, men vattenområdet utanför badplatsen och nedanför Korpberget öster om badet.

Det kan nås till fots från tunnelbanestationerna Hallunda och Norsborg, som ligger ca 1,5 km söder om reservatet, eller med SL-bussar från stationerna som går till den norra delen av dessa bostadsområden.

Området är redan idag välbesökt tack vare de gångvägar och stigar som går igenom området.

Informationsskyltar samt utmärkning av reservatets gränser

Information om reservatet och dess föreskrifter ska finnas på informationsskyltar som framställs enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Sådana skyltar ska sättas upp på lämpliga platser vid reservatets gräns eller i anslutning till reservatet.

Reservatets gränser ska märkas ut enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.

Parkeringsplats

Möjlighet till p-plats kan utredas. Idag finns en p-plats nära Slagstabadet. Då naturreservatet och omgivande område ligger inom Östra Mälarens vattenskyddsområde kan dispens från dess skyddsföreskrifter krävas.

Stigar

Ett antal gångvägar och stigar som går igenom området. Det mest frekventerade stråket är Mälarpromenaden som går längs med Mälarstranden från Norsborgsparken i öst till Slagsta färjeläge i väster. Längs med promenaden finns fem informationstavlor uppställda. In i reservatet går också två ”kulturspår”, och en delsträcka av ett tredje ”kulturspår” går ett tiotal meter söder om reservatgränsen, det vill säga tre skyltade leder med kulturinformation, som berättar om områdets kulturhistoria.

Större stigar och gångvägar hålls fria från igenväxningsvegetation och kullfallna träd. Åtgärdade träd lämnas inom reservatet utan att sågas upp mer än vad som behövs för att undanröja hindrande delar.

Reservatsförvaltning och tillsyn

Botkyrka kommun är förvaltare av reservatet. Det innebär ett övergripande ansvar för att syftet med reservatet uppnås och omfattar ansvar för bland annat naturvårdsåtgärder, informationstavlor och annan skyltning samt kontakt med markägare och andra berörda.

Botkyrka kommun är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken.

Dokumentation och uppföljning

Befintlig dokumentation

Skogen är dokumenterad från beståndssynpunkt i kommunens skogsskötselplan och i de värderingar som gjorts inför markåtkomstbidrag från Naturvårdsverket. Området är också dokumenterat vid nyckelbiotopsinventering samt i samband med upprättandet av denna skötselplan. I området finns fem nyckelbiotoper och fyra naturvärdesobjekt avgränsade av Skogsstyrelsen.

Reservatet kan med fördel dokumenteras ytterligare för att öka kunskapen om områdets naturvärden.

Uppföljning av genomförda skötselåtgärder

Botkyrka kommun ansvarar för dokumentation och uppföljning av genomförda skötselåtgärder.

Litteraturlista

Stockholms universitet, BIOTOP Stockholm biotopdatabas Steg 1, 2017.

Länsstyrelsen i Stockholms län & Skogsstyrelsen, 2007. Strategi för formellt skydd av skog i Stockholms län. Länsstyrelsens rapport 2007:26.

Historiska kartor; Häradskartan Svartlösa Härad 1906.

Ägomätningsskarta över Hallunda gård, 1802.

Naturvårdsverket. 2003. Att skylta skyddad natur – en vägledning om skyltar, foldrar, vägvisning, gränsmarkering och Internet. ISBN: 91-620-1233-9.

SLU Artdatabanken (2020), Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala.

SLU Artdatabanken, Artportalen, Internetsida, utsökningar 2021-11-01.

Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering, utdrag från Skogens Pärlor och Geodata.

Översiktsplan för Botkyrka kommun, antagen 2014.

Bilaga: Skötselkarta

Bilaga till skötselplan – naturreservatet Mälarskogen - Skötselkarta

Karta över skötselområden för Mälarskogen (2021-11-08)

- A. Fri utveckling - Blandskog och barrdominerad skog, samt vattenområde – gulbrunt
- B. Blandskog och barrdominerad skog – mörkbrunt
- C. Lövdominerat – grönt
- D. Ängs- och gräsmark - gult